

היסטוריה 5

שחר פרץ

30 בספטמבר 2024

1 הגורמים להתעוררות הלאומיות באירופה

1.1 חומר הלימוד

הפרק להלן מחולק לשניים: לאומיות כללית וציונות. פירוט בתכנית הלימודים. שימו לב להבדלים בין **מאפייני התנועות הלאומיות** (מנהיג, גורמים מסייעים/מעכבים, שלבי ההתפתחות, מטרות ועוד) ו**מאפייני הלאומיות** (מרכבי הלאומיות, מה מיחד את בני הלאום, וכו'). הלאומיות היא הרעיון, והתנועה היא תנועה פוליטית. דפוסי הגשמה של תנועה לאומית נותנים דוגמאות, כמו במדינה מדגמת בשיעור הקודם. עתה נלמד את הגורמים. לאחר מכן, נלמד על התנועה הציונית (גורמים, פיעלות של הרצל, פיעולת בארץ ב-14-81, מלחמת הע"ר, שואה, בלפור)

נרחיב על שלושת סוגי הגורמים:

1. רעיוניים
2. פוליטיים
3. חברתיים

1.2 הגורמים עצמם

מספר גורמים:

1. רעיונות ההשכלה והנאורות – רעיוני
2. תהליך החילון – התהליך חברתי, החילון רעיוני
3. תנועה רומנטית – רעיונית
4. המהפכה האמריקאית – פוליטי
5. נפוליטון – פוליטי
6. המהפכה התעשייתית – חברתי / כלכלי

נפרט בקרוב על כל אחד מהם.

חייבים להסביר איך זה השפיע. אם שואלים לגבי הגורמים, אכן יש צורך להסביר מה הגורמים, אבל יש גם צורך להגיד מה ההשפעה על התנועות. **ליהשאר מפוקסים על השאלה**

כאשר מדברים על הגורמים, מנחים שהלאומיות תופעה מודרנית השתמשת בכלים מודרניים. כמו שנכתב כבר, יש פילוסופים הטוענים אחרת. לדוגמה, אנתוני סמית. בנדיט אנדרסון טוען כי אומה היא המצאה מדומיינת, מושג שהתפתח רק בתקופה המודרנית. במובן השטחי, הספר קהילות מדומיינות של אנדרסון מדבר על יציאת קהילה שלא באמת קיימת, ענקית, ומה שמחבר אותה הוא הדבר שנורצ – לא הקהילה הייתה אלא הקהילה נוצרה ע"י מישו. בראיתו, גם הציונות היא לקיחת הדת והפיכתה ללאום.

רעיונות ההשכלה מדברים על כמה דברים מרכזיים:

- תנועת ההשכלה שהתפתחה במאה ה-18 באירופה כללה סופרים, מדענים ופילוסופים. נאורות. העז לדעת!
- האדם בכוח התבונה שלו יכול לעצב את חייו האישיים והציבוריים
- טענה כי לכל אדם יש זכויות טבעיות שאיתן הוא נולד – חירות, קניין, חיים. חירות נגזרת מזכויות אדם.
- הסדר החברתי – מעוות (המשולש של המלוכה, כמורה, מעמד שלישי). הבעיה – אנשים לא מעיזים לדעת.

כיצד תרמו:

- ערעור על הסדר הקיים.
- עוזרים לתהליך החילון. חילון, אינה נטישת הדת, אלא נטישת הזהות הדתית. בפרט, הם מחפשים מוקד זהות חדש. .
- העם הפך להיות הבסיס לשלטון (לפחות ברעיון). העם ריבון \Leftarrow מדינה.